

Onderwijs vanuit leerlijnen op basisschool De Kiem in Heesch

‘Werken met kansrijke combinatiegroepen bevalt ons’

‘Als de school weer groeit, dan gaan jullie toch niet terug naar de oude klassenindeling?’ vroeg een ouder. Maar directeur Thea van Heck en leerkrachten Karen van Tilburg en Anne Verbruggen zijn stellig: ‘Met jaargroepen gaan we echt niet meer werken.’

De Kiem werkt enkele jaren met Kansrijke Combinatiegroepen. Oudere en jongere leerlingen zijn door elkaar gezet. En de leerlijnen zijn leidend voor het onderwijsaanbod. Een geslaagde ontwikkeling, oordeelt directeur Thea van Heck. Zij ziet dat leerlingen de lesstof beter doorgronden nu ze elkaar dingen uitleggen. ‘Ze hebben schoudermaatjes en oogmaatjes en geven elkaar tips en beoordelingen. Op die manier ontwikkelen ze zich sociaal-emotioneel natuurlijk ook veel beter.’

Stevige kritiek

Andere scholen in de omgeving kijken met bewondering naar de aanpak van De Kiem. Toch zijn de resultaten niet zonder slag of stoot tot stand gekomen. Toen adviseur Pierre Pas in juli 2014 de eerste gesprekken voerde met de school, zag hij onrust binnen het team. De kleinschalige school was juist begonnen met enkele combinatiegroepen, maar duidelijkheid over vervolgstappen ontbrak. Ook kreeg het team stevige kritiek van ouders op de combinatiegroepen. ‘Wordt mijn kind in groep 5 nu naar beneden getrokken door groep 4-kinderen?’

Als leerlingen elkaar dingen uitleggen, doorgronden ze de leerstof beter.

Fotografie Zuiver C

De leerkrachten konden er nog geen flitsende leerresultaten tegenover zetten. En dan was er ook nog het vertrek van de directeur en een krachtige IB'er.

Creatiever

Als Thea als directeur aantreedt – nu drie jaar geleden – heeft ze een duidelijke missie voor ogen: er weer een gezonde school van maken. Sfeer, rust en structuur moeten terugkeren. En er is verdere professionalisering binnen het team nodig. Als eerste pakt ze de inrichting van de school aan. Er komt meer ruimte in de klaslokalen, wat rust creëert. Het ziet er al snel weer fris uit. Vandaag kijkt ze met tevredenheid op de schoolontwikkeling terug. ‘Hier staan leerkrachten die de leerlijnen goed kennen. Die ook de verdieping weten te vinden.’ Volgens Thea gebruiken leerkrachten de methode op de momenten dat ze hem nodig hebben, maar zitten ze er niet in vast. ‘Leerkrachten worden creatiever in het lesgeven.’
Lees verder op pag. 2

In deze nieuwsbrief:

- Onderwijs vanuit leerlijnen op bs De Kiem in Heesch 1
- Column Innoveerkracht 3
- Conferenties en seminars 3
- i-Coaches bij Stichting Best Onderwijs stimuleren digitale geletterdheid 4
- Adviseurs als interim teamleider, bestuurder en directeur 6
- Groei van Kinder Opvang Kerkrade: van opvang naar ontwikkeling 8

Op De Kiem is de digitale leeromgeving verankerd in het gecombineerde onderwijsaanbod.

Fotografie Zuiver C

Lerende cultuur

Voor Anne Verbruggen, leerkracht in combinatiegroep 7-8, was het beslist wennen. Het vak spelling was op De Kiem als eerste aan de beurt voor een gecombineerd onderwijsaanbod.

'Spelling is een lastige leerlijn. En dan moet je ook nog de methode grotendeels loslaten, terwijl ik juist graag controle heb. We hebben daarom eerst goed bij andere scholen gekeken, leerkrachten daar bevroegd, voordat we het zelf aandurfden.'

Op De Kiem kijken leerkrachten ook bij elkaar in de klas. Video-opnames analyseren ze samen. 'Niet iedereen staat meteen open voor video-coaching en klassenbezoeken', zegt Anne.

'Toch is dat wel de manier om naar een lerende organisatie toe te groeien.' Ze vertelt over een nieuwe leerkracht, die zich via die videobeelden schoolde in het werken met combinatiegroepen. Thea vult aan: 'We hebben een lerende cultuur, vanuit een veilige basis. Iedereen vertrouwt elkaar. We durven onze kwetsbare kant te laten zien.'

Stap voor stap

Het werken met leerlijnen bevat de leerkrachten. Nadat spelling de basis heeft gelegd, volgt een schooljaar later het technisch lezen. Weer een jaar later zet het team begrijpend lezen op het programma. Vanaf schooljaar 2017/2018 worden alle vakken gecombineerd aangeboden, behalve rekenen. Na de introductie van Google Classroom en de bijbehorende Chromebooks is inmiddels ook de digitale leeromgeving stevig verankerd: de leerlingen hebben hun ontwikkelstappen in beeld en houden er grip op.

'Die stapsgewijze aanpak is een succesfactor', weet Karen van Tilburg, leerkracht in groep 3-4. 'Je moet niet te snel willen gaan door op teveel vakgebieden de leerlijnen op te pakken.' Daarnaast heeft ze baat bij de begeleiding door BCO Onderwijsadvies. 'Pierre nam veel onzekerheid bij ons weg. Ga het gewoon doen, je slaat niets over, zei hij dan.' Het maakt dat Karen meer durft uit te proberen. 'Je hebt wel iemand van buitenaf nodig die je dat vertrouwen kan geven.'

Trots

De Kiem ziet intussen het aantal aanmeldingen voorzichtig toenemen. 'Ouders die nu kiezen voor De Kiem, kiezen ook bewust voor combinatiegroepen,' zegt Thea. En Karen hoorde van een ouder: *Als jullie straks groter worden, dan blijf je toch wel zo werken?* 'Ik heb haar gerustgesteld', glimlacht ze. Drie glunderende gezichten spreken boekdelen: ze zijn trots op hun school.

Meer informatie bij:
pierrepas@bco-onderwijsadvies.nl

Column Innoveerkracht

‘Centraal!’

Als je wel eens met de trein reist, weet je het. Je stapt uit ‘op centraal’ en je bent in het hart van de stad. Er is overal om je heen levendigheid, het zindert, je kunt alle kanten op. In deze setting staan niet de conducteur of de machinist centraal. Ook jij als reiziger staat niet centraal. Het gaat om het reizen, de beweging, op weg zijn naar boeiende bestemmingen die je nieuwe dingen gaan opleveren: een nieuwe jas, nieuwe beelden, een goed gesprek.

De leerkracht centraal. De leerling centraal.

Twee invalshoeken, twee kampen die soms fel met elkaar in debat gaan. Gekakel. Het staan op strepen. Ja maars. Niet meer naar elkaar luisteren. Ik heb de neiging te gaan roepen. ‘Jongens, meisjes, even centraal!’ Om er vervolgens een andere invalshoek in te gooien. Want waar gaat het om in het onderwijs, in de school? Wat is uiteindelijk de bedoeling? Precies: dat er iets, liefst zo veel mogelijk geleerd wordt. Door leerlingen, maar ook door leerkrachten, van en met elkaar, individueel of in diverse samenstellingen. Het draait op school allemaal en altijd om leren. Ik zeg: het leren centraal.

Als je het leren centraal stelt, bepaalt dat vervolgens waar je op let als je door de school loopt, kijkt naar wat er in een klas gebeurt of in je team, naar methodes of aanpakken, als je praat met leerlingen, leerkrachten, de directeur. Ongetwijfeld kom je dan situaties tegen

Erno Mijland (Innofun) is publicist, adviseert onderwijsorganisaties over innovatie in leren en spreekt en traint rond thema's als toekomstgericht leren, gebruik van media in het leerproces en slimmer (samen) werken.

waarin nauwelijks geleerd wordt of meer geleerd zou kunnen worden. Daarover kun je in dialoog. Hoe zou het anders kunnen? Hoe zorgen we ervoor dat er weer of meer geleerd wordt. Wat doet de leerkracht dan anders? Wat doet de leerling dan anders? Wat vraagt het van de omgeving? Als je verder wilt komen, stel dan niet het debat centraal, maar de dialoog. Ik hoor het fluitje van de conducteur. Tijd om in te stappen.

Erno Mijland
ernomijland@innofun.nl

Conferenties en seminars

Je bent van harte welkom.

Inspiratiedag voor het Jonge kind

Datum: woensdag 6 februari 2019

Tijdstip: 9.00-16.00 uur

Locatie: De Witte Hoeve Venray

Thema: Laat je raken!

Onderzoekscafé Leren dat je raakt!

Datum: donderdag 14 maart 2019

Tijdstip: 16.00-20.00 uur

Locatie: Regio Venlo

Inschrijven: www.bco-onderwijsadvies.nl

i-Coaches stimuleren digitale geletterdheid

‘Interactie is een krachtige vorm van leren’

4 | ‘Onrealistisch en onhaalbaar’, oordeelden leerkrachten van de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad. Ze vonden het ambitieniveau voor de digitale geletterdheid van medewerkers en leerlingen te hoog. Maar het oordeel kantelde toen Willem Kock, bestuursvoorzitter van Stichting Best Onderwijs, er een onconventionele aanpak tegenover zette. ‘We leiden i-Coaches op en leren ze coachen in de klas.’

Toen Willem Kock vorig jaar startte, lag het Koersplan 2016-2020 al een dik jaar op tafel. Hij nam de ambitieuze doelstellingen in zich op en besloot de voortgang ervan te toetsen. Daarvoor ging hij zijn zeven scholen langs en schoof hij aan bij enkele studiedagen. ‘Ik zag dat er af en toe externe deskundigen werden ingevlogen om de leerkrachten wegwijs te maken op ict-gebied. Maar de volgende dag gingen die leerkrachten weer over tot de orde van de dag. En de consultant was weer gevlogen.’ Hij trok zijn conclusies: ‘Zó leren mensen niet.’ Hoe het wel moest, wist hij ook ... Tijdens een bezoek aan BCO Onderwijsadvies maakte Willem zijn wensen kenbaar: ‘Ik wil twee jaar lang een externe deskundige inhuren voor één dag per week.

Die adviseur gaat mijn i-Coaches alles overdragen wat hij weet, wat hij kan en wat hem inspireert. En in die twee jaar moet hij zich dus compleet overbodig maken.' Het leverde hem de toezegging op dat BCO zou mee-investeren in het traject.

Didactische vaardigheden

Gert Custers is in de ogen van Willem de aangewezen adviseur om de i-Coaches te begeleiden, omdat hij bekend is op de scholen en met de beginsituaties. Ook adviseur Erno Mijland krijgt een rol. Beiden delen Willems mening

dat leerkrachten leren door iets in hun klas uit te proberen. En dat ze zich dan veiliger voelen als een collega-leerkracht ze bijstaat. Gert: 'Ik ga bij het opleiden van de i-Coaches daarom niet alleen inzetten op kennisoverdracht, maar wil die kennis ook omzetten in didactische vaardigheden. *Hoe krijg je als i-Coach collega-teamleden in de leerstand? Hoe ga je om met weerstand? En welke mandaten heb je dan?*' Het zijn veranderkundige vraagstukken, stelt hij. 'Een i-Coach heeft vooral coachende vaardigheden nodig, naast kennis over leren en didactiek.'

Opleiden onder schooltijd

Willem heeft een half jaar nodig om de handen op elkaar te krijgen voor zijn opleidingsplan. 'De directeuren, de raad van toezicht, de leerkrachten en de ouders herkenden mijn observaties. Maar het kost nogal wat om acht leerkrachten een volle dag per week vrij te roosteren.' Hij moet acht vervangende leerkrachten inzetten omdat hij de i-Coaches onder schooltijd wil opleiden. 'Ze moeten de klassen in, meekijken bij collega's, samen lessen voorbereiden, leren van en met elkaar. Want juist dan vindt er interactie plaats. Een krachtige manier van leren!'

Nieuwsgierigheid telt

Dankzij een gedegen uitvoeringsagenda krijgt hij uiteindelijk ook akkoord over de inzet van middelen. Vervolgens worden de interne vacatures voor de i-Coaches uitgezet. 'We zochten vooral mensen die didactisch wilden en konden coachen,' zegt Willem over de selectiecriteria. 'Een goede interactiecoach is nieuwsgierig, kijkt hoe leerlingen en leerkrachten leren en hoe ict kan bijdragen aan een goede les.' Het vraagt volgens hem ook om een andere mindset bij de leerkrachten. 'Leerkrachten zijn vaak gericht op zekerheid, maar onze coaches moeten ze uit hun comfortzone halen en uitdagen. Als leerkrachten straks verbeterde lessen ontwerpen en tegen elkaar zeggen *'kom eens kijken of ik het goed doe'*, dan zijn we op de goede weg.'

Leereffect verduurzamen

Toen Gert en Erno afgelopen augustus met het opleiden van de i-Coaches van start gingen, hadden ze hun missie scherp. 'Het palet aan didactische werkvormen van de i-Coaches verbreden,' stelt Gert resoluut. 'Daarvoor kijken Erno en ik naar de veranderende wereld en hoe eigentijds onderwijs daarin vorm kan krijgen. Als je echt begrijpt hoe die verbinding in elkaar steekt, heb je de bedoeling van je didactiek te pakken.' Ze weten ook hoe ze zelf met de i-Coaches willen interacteren. 'Door precisie aan te brengen in het lesgeven en in het leren,' zegt Gert. '*Hoe leren leerlingen en leerkrachten precies? Wat doet de leerkracht en wat doen de leerlingen vervolgens? En wat zie je dan gebeuren in de klas?*' Door leersituaties te analyseren en op de lessen in de klas te reflecteren wil hij het lerend effect verduurzamen. 'Interactie moet zo dicht mogelijk bij de praktijk staan', vult Willem aan. 'In de klas, met leerlingen, i-Coaches en leerkrachten. Want leren en coachen doe je op de plek die ertoe doet.'

Meer informatie bij: gertcusters@innofun.nl en ernomijland@innofun.nl

Willem Kock wil leren en coachen laten plaatsvinden in de klas: 'De plek die ertoe doet'.

Fotografie Jan Oehlen

Adviseurs BCO Onderwijsadvies aan het werk als interimkracht

Interimmers met een plus

Je kent BCO Onderwijsadvies als begeleider van ontwikkeltrajecten. Maar je kunt onze adviseurs ook inzetten om interimopdrachten uit te voeren. Als intern begeleider, teamleider, directeur of bestuurder bijvoorbeeld kunnen ze door hun ervaring en onderwijskundige expertise het verschil maken.

Drie voorbeelden.

De teamleider

Adviseur Mirande Neijns werkt sinds september 2017 als interim teamleider op basisschool De Schalm in Steyl. Ze kwam om een zwangerschapsverlof in te vullen, op een school waar de eindopbrengsten onder druk stonden en de professionele teamcultuur versterking nodig had. 'Mirande heeft structuur en rust gebracht', zegt bestuursvoorzitter Hans Soentjens van Kerobei, de stichting waartoe De Schalm behoort. 'En dat in een moeilijke periode waarin ook nog de directeur gestopt is. Haar taken heeft Mirande deels ook overgenomen. Als interimmer was zij voor het team de constante factor.' Mirande heeft het team duidelijkheid gegeven, geïnspireerd en gecoacht, aldus Hans. 'Samen met hen heeft ze een aantal keuzes gemaakt. Daardoor is bij de teamleden het vertrouwen in eigen kunnen teruggekeerd en zijn de leerresultaten van de kinderen verbeterd.'

Binnen Kerobei werken nog twee adviseurs van BCO aan interimopdrachten. 'We hebben het steeds over een tekort aan leerkrachten, maar ook aan goede leidinggevendenden is een tekort', stelt Hans. 'Daarom ben ik blij dat BCO prima interimkrachten levert. Ze kennen vaak de school en de cultuur al, zijn sterk in coaching en hebben een goed netwerk. Op De Schalm bijvoorbeeld was een advies nodig over de spelling- en taalmethodiek. Mirande heeft toen een collega ingeschakeld.' Kerobei heeft het contract met Mirande verlengd tot februari 2019. Hans: 'We hebben een tweede teamleider aangenomen die ook met zwangerschapsverlof gaat. We zijn blij dat Mirande nog even blijft en voor continuïteit in het management team zorgt.'

De bestuurder

Adviseur Jan-Jos Janssen begon in februari 2017 als interim directeur-bestuurder bij Stichting Katholiek Onderwijs Maasdal (SKOM). Zijn taak was om de bedrijfsvoering in balans te brengen, rust binnen de organisatie te brengen en de levensvatbaarheid van de organisatie en afzonderlijke scholen te toetsen. Al die opdrachten heeft hij vervuld, zegt Roland Sniekers, toenmalig bestuursvoorzitter van SKOM.

'Jan-Jos is een pure professional die weet waarover hij het heeft', zegt hij. 'Hij is kundig, kan goed met mensen omgaan en praat makkelijk;

hij weet mensen te motiveren en mee te krijgen in ontwikkelingen. Zijn ervaring als directeur/bestuurder én als adviseur waren voor ons een meerwaarde. Ook heeft hij een groot netwerk en BCO achter zich; extra hulp of specifieke kennis heeft hij snel voorhanden.'

Op basis van het onderzoek naar de levensvatbaarheid adviseerde Jan-Jos om te fuseren. Een geschikte fusiepartner werd gevonden in Stichting Katholiek Onderwijs Echt-Maasbracht (SKOEM). 'Het was een logische fusiepartner', aldus Roland. 'We zijn als de

linker en rechter Twix.' Jan-Jos begeleidde het fusietraject naar de nieuwe stichting Wijzers in onderwijs, die sinds 1 mei 2018 een feit is. Roland Sniekers is lid raad van toezicht van de nieuwe stichting. 'Jan-Jos is nu geen interimmer meer, maar ondersteunt de fusiestichting in het integratietraject. Zo helpt hij met het opzetten van een nieuw functiehuis, een beleidsplan en kwaliteitszorgsysteem. Ook ondersteunt hij bij het professionaliseren van de raad van toezicht. Mede dankzij hem zijn we klaar voor de toekomst.'

De directeur

Begin 2018 was er lichte paniek op basisschool De Masten in Rosmalen: de twee leerkrachten van de bovenbouw én de directeur vertrokken tegelijkertijd. 'Puur toeval', zegt leerkracht Kirsten Heezius. 'Maar ouders gaan dan wel denken: *Wat is daar aan de hand?*' Anne van Bijnen van BCO Onderwijsadvies begeleidde op dat moment een reketraject op de school. Zij adviseerde collega Mark Froger als interim-directeur. Zijn taak: breng de rust terug en vang de vragen van ouders op, zodat de leerkrachten zich op het onderwijs kunnen concentreren. 'Hij heeft ouders direct duidelijk gemaakt dat ze bij hem moesten zijn', zegt Kirsten. 'Zo stond hij 's ochtends bij de voordeur om ouders welkom te heten. Hij was heel benaderbaar.'

Ook onder de leerkrachten heeft Mark rust gebracht, aldus Kirsten. 'Hij heeft goed naar ons geluisterd en ons tijd en aandacht gegeven. En iedere vrijdagmiddag kregen we van hem een schriftelijke reflectie op de week. Dat deed hij met humor, persoonlijke complimenten en positivisme. Dat werkte motiverend.' Daarnaast pakte Mark andere dingen op, zoals een pestprotocol met pestcoördinator, uniformiteit in rapporten, een aantal facilitaire zaken die al wat langer lagen en de re-integratie van een medewerker. Kirsten: 'Inmiddels zijn we weer op volle sterkte, inclusief een nieuwe directeur. Die overgang is verbazend vlekkeloos verlopen. Ook daaraan heeft Mark een belangrijke bijdrage gehad.'

Heb je behoefte aan een interimkracht van BCO Onderwijsadvies? Neem dan contact op met de relatiemanager in je regio of met Peter de Jong via peterdejong@bco-onderwijsadvies.nl

Mirande Neijns (tweede van links) aan het werk met teamleden van De Schalm in Steyl.

Fotografie Jan Oehlen

Aan de basis van ontwikkeling

Van opvang naar ontwikkeling

'Ik handel nu gericht op wat het kind nodig heeft'

Kinder Opvang Kerkrade (KOK) heeft afgelopen jaren samen met BCO Onderwijsadvies de kwaliteit van voor- en vroegschoolse educatie verbeterd. Kinderen ontwikkelen zich nu beter. En de medewerkers? Die zijn trots op wat ze bereiken.

'We hebben nu ieder kind goed in beeld en handelen gericht op wat het nodig heeft', zegt Carmen. En dat zien de medewerkers terug in de groei van de kinderen. 'De nieuwe manier van werken vraagt veel van hen, maar levert ook veel op: meer plezier en voldoening van het werk.'

Ouderbetrokkenheid

Na zes jaar is KOK waar het wil zijn, onder meer dankzij een goede samenwerking met gemeente en BCO. Op één punt zijn nog verbeteringen mogelijk: ouderbetrokkenheid. 'Wij zien de kinderen tien uur per week, het is belangrijk dat ouders thuis ook aan de ontwikkeling van hun kind werken', aldus Carmen. 'Het lukt nog niet altijd om ouders goed te betrekken. Daar werken we aan via een combinatie van VVE Thuis en Opvoedparty.'

Meer informatie bij:
ansrutten@bco-onderwijsadvies.nl

Van links naar rechts: Carmen Debets, Ans Rutten en Carmens collega Christa Smorenburg.

Fotografie Jan Oehlen

'Het gaat toch goed?' Ook bij KOK reageerden medewerkers op die manier toen een verbetertraject aangekondigd werd. Dat was in 2012; de gemeente had de ambitie om haar jonge burgers zoveel mogelijk kansen te geven. En de Onderwijsinspectie concludeerde dat KOK kon verbeteren op het gebied van onder meer kwaliteitszorg, ouderbetrokkenheid en de doorgaande lijn.

Trots

'Ans Rutten van BCO heeft het traject begeleid', zegt Carmen Debets, locatiemanager bij KOK. 'Vanuit het onderzoek van de inspectie hebben we gevraagd waaraan medewerkers

behoefte hadden. Ook zijn we bij collega-voorscholen gaan kijken waarvan de inspectie vond dat ze het goed deden.' Dit alles resulteerde in een verbeterplan, met onder meer cursussen, coaching en ontmoetingen. Carmen: 'Iedere zes weken zaten de locaties bij elkaar om ervaringen te delen. 'Trots op' was een terugkerend item. Dat motiveerde enorm.'

Plezier en voldoening

De medewerkers hadden vooral behoefte aan structuur. Die is er nu door een heldere dagplanning. Het team koos voor één educatief programma: Speelplezier, en de observatiemethode KIJK! 0-7 jaar.

BCO Onderwijsadvies

Tel. 077 351 92 84
info@bco-onderwijsadvies.nl
www.bco-onderwijsadvies.nl

Locatie Venlo

Wylrehofweg 11
5912 PM Venlo

Locatie Maastricht

Amerikalaan 70E
6199 AE Maastricht-Airport
Locatie Helmond

Cacaokade 1
5705 LA Helmond

Innofun

Wylrehofweg 11
5912 PM Venlo
Tel. 077 851 01 20
info@innofun.nl
www.innofun.nl